

Ndang o ndang

SEEREP

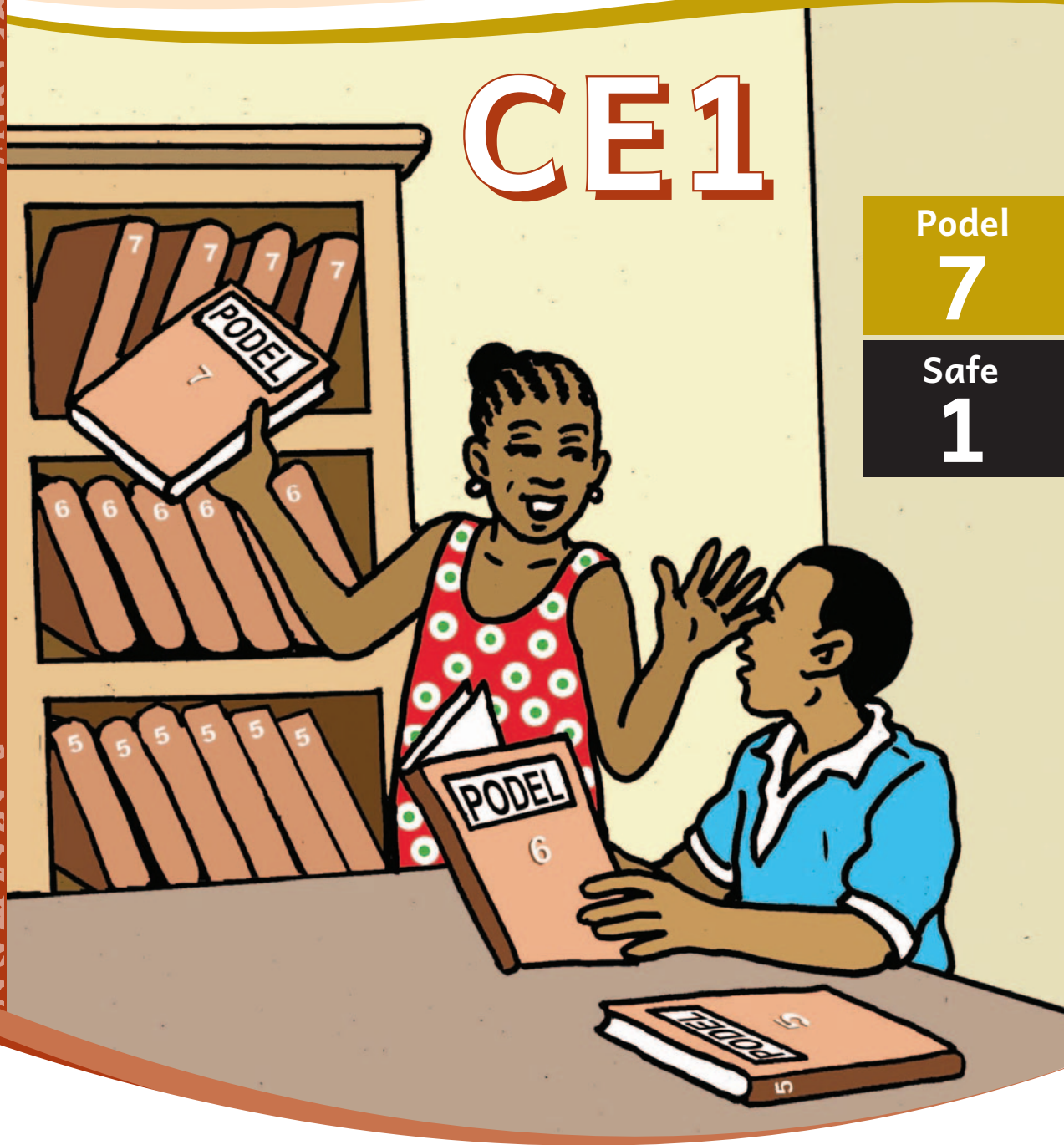
CE1

Podel

7

Safe

1

République du Sénégal

Ministère de l'Éducation nationale

Vente interdite

République du Sénégal

Ministère de l'Éducation nationale

Seereer

Ndang o ndang

Podel 7 Safe 1

Édition 2019
Réimpression 2020

Avis de droit d'auteur : ©2016–2021 projet Sénégal Lecture Pour Tous pour l'Agence des États-Unis pour le développement international (USAID), contrat USAID n° AID-OAA-I-14-00055/AID-685-TO-16-00003, géré par Chemonics International. Tous droits réservés. Cette aide provient du peuple américain et est financée conjointement par l'USAID et le gouvernement du Sénégal.

Ce travail est disponible sous la licence Creative Commons Attribution 4.0 IGO licence (CC BY 4.0 IGO) <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/igo>. Sous cette licence, il est accordé le droit de copier, de distribuer, de diffuser et d'adapter ce travail y compris à des fins commerciales selon les conditions énoncées de la licence CC BY.

Taap Cangel

Ndew o toog o ciyu..... 4

Ndol fa Kiyaafi..... 16

A cang jam 28

A tet ale Ñoxor Fuuta 40

Ndew, o toog o ɓiyu

Ke naa wetandooxeel mene, oxe jegit no tund ole Jaxaaw. Betuk waa mbogna yaay fa faap a ndef'u : Laatir, Bukar, Tenij, Ndew fa Xemes, caat fee. Ndew o yaal xoox a refu taa yokoox. Kom leng, Laatir, Bukar fa Tenij ee kaa ndetaa na koɓ alaa a mbaafik xa cuuf fo xa tim. Yaa da ndetna baa miñ, o ndeɓ den onqe Ndew a reefik a den. Taaga Laatir fee refna o maak oxe a yookun a layin ee: Heey ! Ndew ba reefiid a in, nomtooxi no mbind naa.

Ndew jaɓee o nan kaaga, teen a reefu a cinj den. Tenkem-tenkem, oxe beedaa o ndaŋ-o-ndaŋ a reef a cinj den. Ye da nga'katan, a soɓa da ngof lool. Taaga a mbaasun ta yoon fa den. Ndike ke Ndew a reefna den fop, a deega o loq baa fi'in a qali fo a kas. Xa caac' axaa o waa na ñaac', a ñaay'aa boo ceeɗ naa yaar na koɓ ale Jaxaaw. Da nga' a ndok yaa o rokaa na saate fee a mbug o mbe' maaga. Ndaa, ndax a njega teen ndigal.

O nogoy o tew oxaa moofl'ina paam a ndok alaa, Ndew a simnin na fayar fa tegin.

O nogoy oxaa layin ee :

- O ßees ndax nu anda meeke ?

Ndew a layin ee :

- Ha-aa ! de ya'es, meeke refu mam ?

Ta layin ee :

- Meeke refu saate Saamaand. A ndeer o siir ole a genu. O kaynaak oxuu mosna o gar a biriid, a ñaamaang. Nu naanga faanaa, xan a gar na ndok nuun ale a ñaam a nuun.

Ndew a layin ee :

- Nam a anditkaa ee in we meen ?

- Oxuu rokna mene xan a andin, o yaal o and a refu.

Naaga Ndew a andu ee tig a jega. Taxee ta diid mbaat ta jaaxid. Ndaa a laya ee o maagum a waaga tig.

Neene, Ndew a rettu no nogoy oxaa a laamtin ndax a jega fool naak safku. Ye ta cooxuuna ten, ta hulin no don maax ole. Naaga a feru o faan, ndax ta waag o hirin ke yoqna no yeng ole. Ye ta helkaa o daan a laya maag we da yokin yaa nqeñ ne wuudna. Ye nqeñ ne wuudna, ta yokel. Ye ta yokooxna a baatu o hiɓ fool naak le boo ta safik. A fexeya boo a yul teen maa a kas a waagna beer. No keene fop, maa-gum we o we faanaa. Wene o we nqilaa, wene faadaa. Oxuu refna na den ta xembandanin kulaxum. Keene fop ngir o fañ o leng na den a yokoox a diidaa. Ye ta yutna, teen a yegu Saamaand fee a garaa. Ta waajan a kasum ngir o ñoxor fo ten.

Ye Saamaand fee a fadiidna a gimaa a layaa ee :

- Hey ! hey ! taa we ndefna meeke ?

O ga'angaan Saamaand fa maak oo, a magin baa jeg xa peetaaw.

Taaga Ndew a doonin ee :

- in wey, taa oxe layna keene ?

- Mi o yaal a ndok ale ?

- Nam ne'e ?

- Mi refu Saamaand, oxuu sofaxama mene kaam yaxkan.

Ndew a layin ee : fadiidi in we meeke. Ye ta matna o don maax ole rek, Ndew a xay a kas a leng ta beer no yul olaa ta jal'ina. Kam keene fop, maag we o we nqilaa. Ye a kas ale a roomna Saamaand fee ta dalfo xon no ndak-fo-ndukax. A fi' lac a lanq. Ndew a rokin a teex no yul olaa a yo'in-yo'in tee lac. Ta and ee pexeyum a mota.

Naaga Ndew a yoktu maagum daduk waa.

- Laatir ! Bukar ! Tenij ! inooxyo ! yokooxyo ! yokooxyo !

Ye da inooxna, diid a dam a den da lay ee :

- Xar xewu ?

- Inooxyo rek !

Ye da inooxna teen a nga'u Saamaand fee a let ñareet na caf den.

- An waru a Saamaand fa maak feene ?

Ta lay a den ee : ñofyo o ndam ta nomtel na sembum alaa. Xan lay a nuun an warun.

Den nahuk, oxuu refna a dam da fooq Saamaand fee a njof na sembum. Lee-leek da ndaraakoos a yen yaam o medel ole no Saamaand fee. A yenangaa a faat o inoox. Naaga a mbi'u baa a nomit Saamaand faa na sembum. Yaa da cutna, a ndeefu a caf den a cufaa.

No feet olaa, o tew oxe na Saamaand fee a lay xa ßiy axaa da ndet a mbidik a faap den yaam fe'iidee. Neene, xa ßiy axe na Saamaand fee a ndok na koß ale, muu refna da mbid maaga. Naaga a cufu a mbaafik a semb alaa. Ye da mbadiidna a nga'in ta naang ñareet fo magnelum. Da ndalfo mbuuq : faap'in a xona !

O leng na den a lay ee, xa lool fay'ee tig, fat i mbidik we mbaruuna. O lakas ee, layaa ndigil, o seereer kaa tee : « foofi baxooxangaa, buf lanq qußu yoqu teen. »

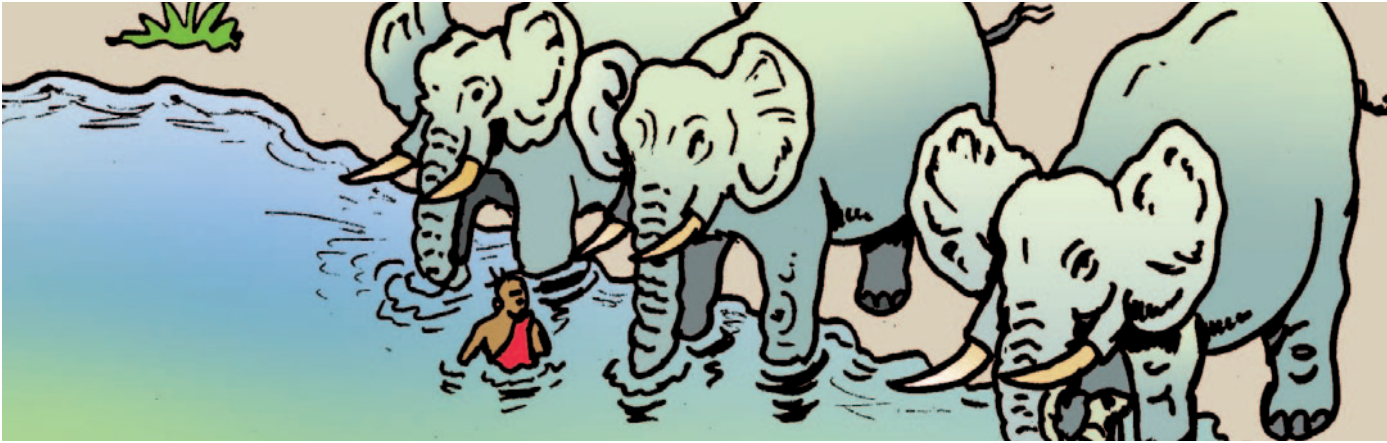
O ndeß onqe a lay ee : keene falay fa yaqooxu oo « xeça kay baat o yeewik. » Fat i mbidik we mbi'na paaxeer kene. Naaga a sambritu na koß ale, oxuu refna a xot o mbiñ. Ndew a yeg ee o we mbaafeel. Ta lay maag we da suptoox taxar. A koß ale fop a ref taxar ßor. Xa ßiy Saa- maand a mbid baa nqij a mbondoox a faanaa yoora taxar ke. Naaga Ndew fo maagum a ndadtu.

A kaat a miñu ke a taxa da nqodomel lool, a nqeexel doon teen coono. Na neene, da c'ook a mbeel a cufanin. Ye da mbadiidna, da lay a Ndew ta fudoox a xafan a den da yer yaam o ten refu o ndeɓ.

Ndew a lay a den ee :

- Mbaa xan nu ndimle'aam um sutoox na mbeel a qoodu lene ?
- Da layin ee aha, xan i ndimle'oong. Ndew a fudoox na mbeel alaa, a xaf foofi a ci'a den. Ye da yerna baa nqec', da ndet a mbaas a Ndew na mbeel a qoodu laa. O waa ndetaa no mbind naa. Miñee tus Ñiig a yeriid na mbeel ale. O xe eetna o yer a ret. O fikandeer oxo a yer mayu o ten oo a ret. O tatkandeer oxo a yer baa d'uudaale a Ndew. Fo'ooy olaa a sil no daaf le saxna na tambando fee na mbeel ale.

No jamaano kaaga maag daduk we na Ndew a mbadiida no mbind naa fo xa ßay xa ßor. Pislóoxiidee xa cuuf, ßislóoxiidee ñaamel . Xeça xa lool xa fomu a mbadiidu. A lay we no mbind ne ee Ndew kaa mo' na koß alaa. Na neene, o nan ole a sambir kam saate faa. Saate fa muum fee fop a yoon ee kaa mbaafkaa a Ndew. Xemes o ndeß onqe Ndew fo o leng no qaariitum a yoon a mbidkin. Da nqij lool, a moof a ñootnooxaa paam a mbeel a leng. Kam a moof ale da feg a kangaf a njal teen a seelumb

Ye o ndeß onqe Ndew a wuudna a seelumb ale, ta jeg kaa jaabuuna no nqeñ ne. Kene a layu : oxeene wuudna a seelumb ale jaleena, o ndebes a refu. Maages we a nqay'axam na koß alaa, na mbeel alaa, Ñiig a duudaam. » O njom'andaan o maak, oleng ga'ee kaa nanditna meen fo kiin.

O njaac' onqe a yuf a cooxik a seelumb ale a faapum. O ten itaam yaa ta wuudna rek, a toon alaa a baat o gar. Faap fee a letnin a yaay fee, ta wuud, a toon ale a garatin. Faap Ndew a lay we na saate fee da mbidik a Ñiig. Na neene, o ndeɓ Ndew fo xaariitum fee a ndokatin kam a koɓ ale. Miñee tus da nqet fo Ñiig tadik a laamit a den :

- Ñiig ! Ñiig ! nu nga'ee o yoon nuun oxe duudna Ndew ?
- Aaa ! in de foofi soom i yeru ?
- Da baat o ñaay' o ndik, a nqet fo Ñiig nogoy a layin ee :
- Ñiig ! Ñiig ! nu nga'ee o yoon nuun oxe duudna Ndew ?
- Duud xar ?
- Duud o njaac' onqaa ne'eena Ndew ?
- Mi' de o nogoy refum, foofi soom yerum
- Ndax Ñiig lakas o we mbaamir ?
- Aa ! xooleeraam, ndetyo boo taa paam

Ye da cooxuuna a cinj, da nan ee : mbetyo o fudum ole no saax o janoon, mexe maaga. Naaga xa caac' xa fak axe a mbexeyu boo Ñiig a wondoox, ye da mbetna o fud ole da soɓ taaga a Ndew. Naaga a suttun a ɓisin na saate faa. Yaa da mbadna na saate faa a soɓa fop a teerooxan ne naa teerooteel o maad. Ye ta fadiidna, a simnira fo we na saate fee fop. Ye ta wetandooxna den me ta beerna fop, fop a ndam xa ton. O xuu refna a laamtan. Kuu ta laamteena rek ta doon teen qoolu.

Kaa jofna na Ndew, o njaac' o ciy'u onqe naaga a fakittu. A mucla maagum we no Saamaan faa fo xa ɓeem, a mucil xooxum no Ñiig naa no ndimle no ndebum. Maagum we a ase, a ɲañel apaax yaan coxod den. Ke i mbaagna o nqotit taaga refu ke o seereer a layaa ee : « fat maak we a yirim xa caac' axe, xa caac' axe a niw maak we. »

Adapté de : *Katitu Momambo, L'Histoire D'une Petite Fille Très Intelligente*
Author-Traditionnal San story - Translation-Berthelot Paul (Bruno) and Translators without Borders
Illustration -Manyeka Arts Trust - Langage -French - Level-Read aloud - ©Manyeka Arts Trust 2014
Creative Commons: Attribution 4.0 - Source www.africanstorybook.org
Original source www.manyeka.co.za

Laamit ke

- 1 An sutu a Ndew kam Ñiig naa ?
- 2 Maag goor fodnum Ndew a jegu ?
- 3 Ndax a seelumb ale wuudoogeena Ndew weecun maaga ?
- 4 Nam ga'to a pi' ale no maag wene fo ndeɓ den onqaa ?

Ndol fa Kiyaafi

Ndol fa Kiyaaafi

Ñaal leng, Ndol kaa widoogu kam a koɓ ale, a waafanaa xa ɓi'um ñaamel. Ta yengel, yaam foofi fo nibaan. Ye ta ñaayna baa xij, a jaaxid, a rok duga a naaq ndaxar na yenna ndax ta fe' maaga. Miñee, ta nan xa buuq, a dalfo inoox a deet. Ta ga' a Njamala yufaa soo tig sadarnooxu, a ñof too o don olaa yaaj, a topin. Ndol a ga' a kid a kaɓaa, nofkaa lipaa, ta yuf a top took den ndax ta and mam a paangitkaa. Ndaa kuu ta ñofaa ñof, a muja xij yaam a kaat a ñofu den akaa. Taa paam, ta yookin ta fi' nen kaa na yetaa, ta boqin, a puusin ta dalfo kaɓ. Ndol a diid baa sendaa ndaa ta topin baa ga' ta rok kam o waaɓ ɓaak. Ndol a jaaxid, a nomtoox a xaadaa, a xet fa Mbat, a wetandooxin fop soo a laamtin ee:

- muumeen naaga nam ta ne'e ?

Mbat a layin ee ; kaaga refee muumeen, Kiyaaafi oo, ɓoonook maak ne na koɓ ale.

Ndol a nomtin ee; nam i mbi'kaa boo ndad no ten ?

Mbat a doonin ee; kaa jeg baxtu kaa ta sutooxaa.

No feet olaa, Ndol a saktoox no mbindum, yiifum a jaxasoox. Coono fee ta fe'itna damin, ta daanaa baa diid a fool soo a dalfo wuuq. Pasilum fop a mbidin soo a laamtan ke xewna.

O tewum a layin ee:tokoor, xaa taxu o fe' a koɓ o xoo' soo xes wuuqaa nene ?

Ndol a doonin ee; kaam yengel, gulum boo andatiim a fat ale.

Taawum fee layin ee : ndax kaa o jommi 'u no yeng ole ?

Ndol a doonin ee : « ɓoonook maak ne na koɓ ale soɓum ta waraa a Njamala a bar a pary'u. »

Ndol a xooland ke ta ga'na fop, ndaa da ndiid boo a ndam xa ton.

O ɓiyum o ndew a layin ee: faap, a koɓ alaaga xoolee baa o reefat maaga.

Ndol a lay xa ɓeem axe ee: fogiim fa nuun xalaat, kaa jeg kaa buguuma te fi'anaam.

Faap-o-tewum a layin ee : bara, kuu o waafkaa maaga, jaree o ñis.

O tew oxaa doon teen ee : ɓoonook naaga, ne laytoona a **nandoofum**, oxuu ta xetitna, oleng waagkirang o **yufig**.

Ndol a lay a den ee : nanaam a nuun apaax, ndaa ke um waafkaa o njiriiñ tol ke fop oo.

Ye yeng ole yi'na, Ndol a beed a ret no ɸoonook naa. Naaga Ndol a retaa no ɸaak naa soo a xet fa Mbat. Mbat a layin ee: o poges xa ñaay'aa waxtu fene kam o joc o niɸu lene ?

Ndol a layin ee kaam deetkaa kiyaafi ndax kaa jeg no kaa buguuma o **damtel**.

Mbat a layin ee : kaam foogee koo xirwaa, boo fadaa ta warang.

Ndol a doonin ee : andaam me um beerkan boo ta fi'anaam ke buguuma.

Mbat a layin ee : xe'ca koo jeg teex naa na yetooxang wala kaa o jatkan ?

Ndol a layin ee : fik keene ,fi'kiim teen o leng, fo dones in naxitkan.

Ndol a doonin ee: bugaa in ndaɗ mi mexe retaa ndax Kiyaaafi waxtu fene a sutooxaa. Mbat a lool, a layin ee: andaam ee xaye in gijkang o ga', reti, baa o **yaadoox** no pexeyof. Ndol a yegnooka a Mbat, a yufan ɸaak naa, ndaa soɸee ta sutoox, ta jaaxiid. A wida ɸaak ne ndaa ga'ee o waaf oleng.

Ta xalaat ndax kaa **xamrand** ɸaak ne ndax ɸaak ne kaa wetooxaa a wegooxaa.

Ta saktoox, a xalaat ee : Kiyaaafi kaa sutoox too garafulee ! wala sutooxafulee no ɸaak ne.

Na ndak-fo-ndukax, ɸaak ne yo'noox o ndik, Kiyaaafi dalfo feeñ, Ndol ee dal a yen.

Kiyaafi a deet a Ndol ta wondoox fo o neewelum, ta yirmin. Kiyaafi, a kid akaa kaa yaxig too a magin, a naax akaa njigid too o don olaa a yaaj. Ne ta nandna yoobee layel yaam oleng andee an a nandtu o **sadarnax**. Poonook njegu doole oo, a waag xa buuq, a ñof taa soxod. Ta deet a Ndol boo ta miñ, ta layin ee: wo refu an fo xar o waafaa na carin mbindes ?

Ndol a tagasin a layin ee : mi oo Ndol, kaam gar simniid o yaal a koɓ ale. Wo naa fegooxaa ke refna kam a koɓ ale fop, wo waagu Njogoy too refiro' o kend Yaxal.

Kiyaafi a daay a wet a kid, a yo'naa xoox fo a naax nen o peefec.

Ndol a doon ten ee : oxuu yokoonga a diid, muu refoona fop a fas, oleng yafirang.

Kiyaafi daay lool a lay a Ndol ee: fa lay fee a mosa, ndaa layafuliro ke o waafaa.

Ndol a matiidin a layin ee: kaam jeg dom, fop kaa **nqeesaxam** ndax o raɓ yiifes.

Kiyaafi a gid a Ndol a layin ee: yiifof a raɓangaa o bug xar ?

Ndol a ñaxañ xoox a doon ee: kaam bug o baataam yiif boo in moy' o yi'y muumeen ke fop. Kiyaafi layin ee: ke bugoona a waaga jeg ndaa fok um liifong boo yut.

Ndol ee tek a nan-gilooxan. Kiyaaafi coodfin o bidong, a saxal fo ndal. A layin ee: fat o mayfand a saxal ale fo fosis Mbat, o bidong ole fo fo ndiif. Ta doon teen a layin ee waaf fangool fa fodna nen o fong olene, o fokat fop bisiidin. Ndol a gadoox xa βaxañ axe, a ret. Ta ñaayf miñu, a ñaxañ xoox, a waafanik mbindum. Na fat ale, o xe xalataa nam a fi' kaa baa fadin ke ta **jofnooxna**. Yaa ta fadiidna, wiin we no mbind ne ngetooxin ndax da njeg sarica.

Ndol a roxodoox, den fop yaakaar den a tas ndax tus refee kam xa βaxañ axe.

O tewum a layin ee: tokoor, kene soom tax' u o saktoox no βoonook **ndoyu waar** naaga.

Ndol a doonin ee: Ha' aa, ka ta lay ee um mayfand a saxal aleeke fo fosis mbat. Soo o bidong ole fo fo ndiif.

Ta doon teen ee: o dong ole um waaf fangool faa fodna fo ten.

Taaw fee layin ee: wo faapa o bisangaa kene fop boo yut, xar o xotitkaa teen ?

Ndol a layin ee: a fi'angaan, kaa ta batankaxam yiifes boo um moyo yiy' muumeen ke fop. O βiyum o ndew a layin ee : Baab kaaga yobkee yaam mbat a juga doole too kaa falaa ? Faap-o-tew Ndol a doon teen ee; fangool fee andoona ee kaa nataa, too a puusaa danjarum faaxee.

Yee Ndol a nan-gilooxaa fa lay fee faap-o-tewum, a yo'naa a las fo xoox.

Yaa ta yutna, ta lay a den ee : « ke nu layna fop ndigil oo ndaa in safkinoox rek. »

O tewum a layin ee : « xec'a tokoor i njegangaa o ndam, in fop Kiyaaafi a baatankaa a yiif' in ? »

Ndol a doonin ee : « Iiii! yaam fop tol a ndefu, in naa mbogkaa o njiriiñ onqe. » Faap-o-tew Ndol a lay ee: yaaga koy, fat i nqooy tol ke fop i njoktoor.

Ndol a fokat nogoy tol ke fop a xoldand a den ke ta xedna Kiyaaafi fo ke Kiyaaafi doonuuna.

ta doon teen ee: fat oxuu refna a xalaat ndax i mbaag o mayfand o bidonj olene fo fo ndiif.

O nogoy Ndol a lay ee : « kaaga yooba. Kaa i soƆkaa a den mada njiltaa, i **sag** a den . »

O lakas ee: kaaga waagooxa nda boo sutaa soo bekan kam o bidong ole, a waaga Ɔostoox a yet. Ndol a lay xalaatum ee: i nqalaat pi'el kaa taxna boo tiif ke ndokanaa a qoox den no bidong ole. Fop a feetir, a yo'in a qoox nen wa njabna.

Ndol ee ndiiki koy, nam i mbi'kaa boo mayfand a saxal ale fo fosis Mbat ?

A jeg oxaa layna ee: kaa i mbaafkaa Mbat naa rimna, i ndamin Ɔirin boo a saxal ale may.

Ta jaabel ee: « Mbat felaand o dam, kaa may doole; kaaga waagooxee . »

O nogoy o leng ee: i njegee doole faa i mbagna o pokit Mbat, xec'a i ngumin boo ta safik. Ndol a lay a den ee: ga'aam kaa moy'na o ñof. I mbaagaan o nax boo ta mayfand a saxal ale too i nqijkeer. Tol ke top a layandoor ee; koo bug o xijil a in, wo moy'u and ke o laamtaa in. Ta lay a den ee: kaaga nu mboogu, ndaa ndiisor kaa taxaa juumkiro. Ta doon teen ee : fangool fee yoqu, layyo ne i njegitkaa fangool faa fodna fo o dong olene.

Ndol nogoyu baatanin ee; fangool felee tig yaam, a ñofa, kaa njataa, a puusa too danjarum faxee. O nogoy o lakas ee : fangool o mat, ke ñofna teen refu o yaqanin boo ba njat too baa puus.

Ndol ee njooko njal, ndiiki fop a mota, i feetik fo ndiif naa, fangool fa fo Mbat naa.

O leng a laamit ee: ndax fop naa ndetkaa a nqawlooxik a den?

Ndol ee xa' aa mi fo o lakas rek a faaxa, i yoonangaa in fop, oleng sadkee in. Tol lakas ke mbokatin fo ndol ne moy'na neew kam tol nogoyu ke. A jeg oxaa laamitna ee; mam a mbaafitkeel. Ndol a doonin ee : fo ndiif ne , ka nqawlookeel na banj alaa, mbat fo fangool, no joc olaa. Kelfa fee no tol ke a xedan a den a roog, a lay a Ndol fo o yoonum da ndet. Soo a wokit we yoqna.

Ndol fo o pogum a mbadiida no yerand olene fo tiif ke, a ngas a kamb soo a fas kam. Miñee tiif ke ndong, xeet **ndiif** nuu refna kaa yeriidaa na mbanj ale. Taaga o mbanj onqe ee muut fo tiif, da sutoox o ndang. Pexey den refu ngar boo matiid tiif ke, mbi' nen waa naa ñimatiraa. Tiif ke ndongaa, a yetaa, a coowaa, a mbidaa foofi le. Ndol fo o pogum a ndop waxtaan jaxu. Ndol a ñaay'aa, a debaa xa ßay soo a lay ee : xa-aa, waagee jeg, waagee jeg. O pogum oxe lalakinooxin soo a lay ee: a waaga jeg, xeča ga'iro ne tiif ke mayit'na. Tiif ke naang tek, a feetaa tol fik ke boo ta miñ, da mbidaa den. Ndiif leng a laammit a den ee : xar nu coowaa nene ?

ndol a doonin ee: jaree laamit, kaaga waagee o jeg, nu mbagiran waay. O pog oxe a lay a den ee: o bidong olene a layu ee wagee may fo tiif yaam nu mayee.

Tiif ke njal, a yet a pictoor soo a coowaa. O leng na den ee: kaaga yooḅ boo, ga'iro ne i mayitna.

Ndol a lay ee : ñak o gim, o ga' fogee teen, nuun owey o bidong ole oxe, ndokyo i nga'. Ndiif leng a dalfo rok, lakas ke topin boo o bidong ole may muut, Ndol ee rap a wegin.

Ndol fo o pogum a sawar boo, a ngeek o bidong den saa cungaa a Mbat. Da cung miñu, nga'ee dara, da ndok no joc ole a mbiidaa baa c'ook mbat naa na numnaa. Da cung baa matiidin a ndop coow soo a njoxoña a saxal ale.

Ndol a foolaa a sipooxaa a xasooxaa ee : hee ! jeg, baa o xalaatin .
O pogum a doon a wisid xa ßay taa lay ee : jabiim, kaaga domee, ga'iro ne mbat a fodna.

Ndol a layin ee: Mbat ne magna ndaa jegee fosis olaa mayna a saxal alenee.

Yaa ta nanna gonum kam jeetaay laa, Mbat xec'atee yaam o wat kumpa, ta gar maana den. Ta lay a den ee : kum nu layaa boo ßekaa teen gones ?

Ndol a doonin ee; jaree laamit, wagirow teen tig yaam wagee ref.

O pogum oxe lay ee: baa o teel o lay kaaga, Mbat nene a waaga o mayfand a saxal ale fo fosis.

Mbat a doon ee : kon keene nu coowaa, kaa nu yafaam, keene jaree ñimatir.

Ndol a lay ee : a refangaa naaga ga' tano, fi'i i nga', a saxal ale magna too a yaaja.

Mbat naa fuux, a **witiloox** muu refna, soo a yoor feenum kaa na saxal ale.

Ndol fo o pogum a feetan, fosis ole ßaxoox na saxal ale boo tee muut, da mboxanin ta ðaay.

Ndiiki koy fangool fee yoqu da ɓaatin o ndik a c'ook **saamaand** a garaa me na den. Ndol fo o pogum a fasin o loq ole a mbañaa fangool fee a saɗar a den. Yaa fangool faa matiidna den, da faapatin pexey den, no coow fo tapale. Ndol a ɓol o cok, a letin xa ɓay a lay ee: o loq olene xupun fuuf, deeti fangool fee apaax.

O pogum oxe moos xoox taa lay ee : andiro ke o layaa, ga'iro ne fangool fee jigdidtna.

Da layaa fangool fee deetaa den a nan da layaa gonum. Ta ɓoodoox maa den, a lay ee: xar nu ne' ta xam ?

Ndol a layin ee: o loq olene a mbodantang. Fangool fee letnoox, a doroox , a dorit **bangoor** soo a lay ee: nu andiraam, letinyo o loq ole. Da letin o loq ole, Fangool fee doon xoxum le no cat ke saa letnoox baa fag.

Ndol fo o pogum a ngum xoox le, ndet ne fa las ale boo te koŋ.

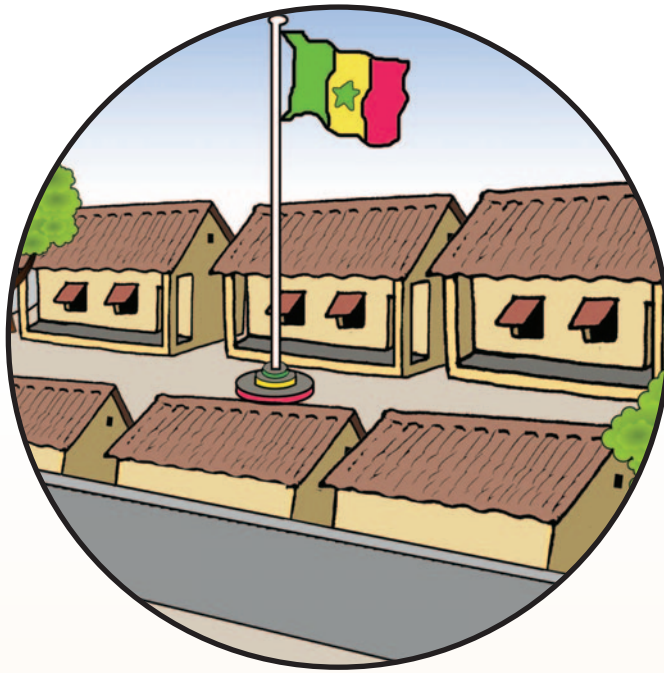
Fangool fee **naftoox**, a puus ndaa jeege pexey.

Ndol fo o pogum a ndet no ɓaak naa, a ndoon maaga xa ɓaxañ axe. O pogum a nomtoox. Miñee, coow a dalfo nannoos, Kiyaaafi ee jad a faamir fa Ndol, a deetan ten fa xa ɓaxañ axe. Ta laamtin ee nam a fi' u baa jeg fosis Mbat, a dam fangool fee fo tiif ke. Ndol a wetandooxin fop. Kiyaaafi layin ee, ke yiyoona a deya, i baatangaan kaa o moy'kaa o yi'y. Yaakaar ne Ndol fop a tas.

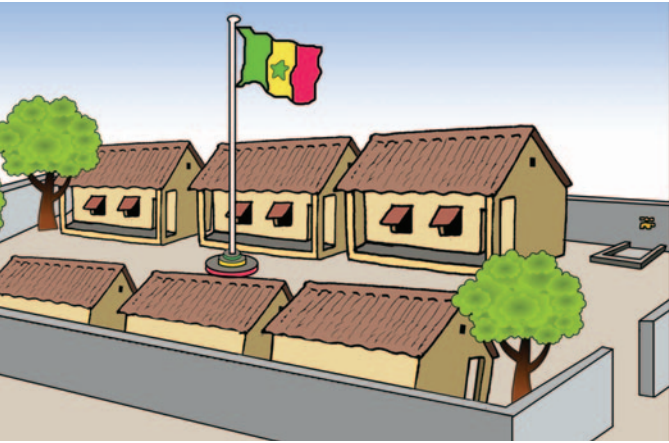
Laamit ke

- 1 Naa Kiyaafi a wartu Njamala ne ?
- 2 Alum aqaaj no saar ole naa laltaa ee ndol a maya pexey ?
- 3 Alum aqaaj no saar ole na laltaa ee ndol kaa safik xoox ?
- 4 Xar nu mbaagu lay na Kiyaafi fa Ndol took yaa nu niirna a nax ale ?

A cang jam

A cang jam

Kuu refeerna jam, jam moyun. Muu jam a refeerna tus waagee jeg maaga. Keene taxu boo i mbugangaa supit xa yeng axene i ndefna no fop xan i adin jam. Ten taxu itam i mbugangaa adna fee muc, kaa i adinkaa a cang. A cang a safku, alaa andoona ee kaa refkaa ßonax ne moyna jeg doole.

Yaaga boog i mbara o njangin jam ndax adna fee fel . Keene itam waagee o tax, a ñox jegkee mbaat nqasir fo qicir a fag.

Keene waagu tax adna fee a doonoox na fat. Oleng jikooxkee doole, ngendtand ne a fel. Keene kaa war o safkandel yaam a cang naa fi'aa boo o kiin oxe a yoon fa jamaano. O kiin oxene xan a waag o cood o yoonum fo oxuu refna cer.

keene ci'u in adna fa mucu faa doonooxna no jof fo ndigil.

Ndiiki koy, i ndet ekol Muse Job, ndax ta **xoolan** a in ne i njangnitkaa jam

Kalaas ne maya xa elew. Xa kiid den a ndef ndeer xarbarxay fo leng boo na kiid xarbarxay fo xa tadaq. Rend ekol Muse Joob kaa mbi'kaa eksame. Kalaas ne a jega goor fo rew. Ndaa rend koy rew we ngupu goor we fuuf. Kam rew weene i andda teen a Aysatu, Kiristel, Umu, Kodu, Margo .Goor we i mbaaga ne'teen : Mamadu, Omar, Bernaar, Alasaan, Paskaal.

Kalaas ne Muse joob, kaa xool, kuu refna a doonel me ta warna ref. A baŋ aluu refna xa elew xa faq moofu teen. O elew oluu refna a wet safe' um. Den fop da mbaamir fa a **tat** a maak ale. Muse Joob a geenoox mbaamir den, a baatnangaa, a ñaay' kam kalaas ne. Xa elew axe fop a niir, lesonj eetand ne a faga, xa elew axe a tay o suur no lesonj ne na cang jam.

Muse jooɓ a naanga jangnaa jam, xa elew axe kaa faayaa. Genit jam, kaa warna fop oo.

Neene, Muse a laamit: nam i mbi'kaa boo njeg jam faa saxna?

- Aysatu yod o bayum a jaab ee: mbaas a ñox.

- Muse jooɓ a layin ee : « jook-a-njal soo doon teen ndax kene rek a doya ndax jam a jeg ? »

- Mamadu lay ee : « ha- aa »o ñak o jeg a ñox, mbaat nqasir soom, kaaga deye.

- Kiristel a baat teen, jeg jam refée rek, ñak o ñoxorel, ñak o xasrel, kaaga soom deye ngir o jeg jam.

- Muse Jooɓ a laamit lakas kaa naa bisiidaa jam.

- Kristel a baat o yod o payum a lay ee: nqex a waaga o bisiid o ñak jam.

- Omar a baat teen ee: o ñak foofi fo faax a waaga o bisiid o ñak jam. Umu, o elew o lakas a lay ee : ñak maa fayooroona itam kaa taxaa o ñak jam.

- Muse Jooɓ, ye ta safkinaa keene xa elew axe layna, ta doon teen ee an jegu kaa ta baatna teen ?

- Bernaar a doonin ee: mbañ o **yetooxaa** a koɓ ale, a waaga bisiid o ñak jam.

- Kodu, o elew o lakas ee: sut o kiin no xeet fee itam kaa bisiidaa o ñak jam.

Neene koy, Muse jooɓ ye ta jookna den a njal , ta dam o xet o lakas.

O feet olaa a ref talaata. Muse Joob, ye ta fagidna leson a liif, a baata o rok na cangin jam. Ta ga'ee xa elew axe a mbuga keene lool. Ta dalfo laamit ke xa elew axe njang'ina faak.

Neene koy, a deetloox ee xa elew axe mbeecee ke naa bisiidaa jam. Ta laamit a den ee xar nu ndamu ee ten naa bisiidaa jam ?

Alasaan ee: moytoox sabab kaa taxaa sabab jegkee.

Muse Joob a layin ee jook a njal, ee an jegu kaa ta doonna teen ?

Margo yod o bayum ee : dax a cir akaa naa nqabaa kaa bisiidaa jam.

- jook a njal; a cir akaa naa nqabaa kaa bisiidaa o njom'andaan fo diid no saate .

Xar nu mbaagu o faat teen ?

- Paskaal a doon ee; yudir kam' in a waaga at jam. Nu mbi'a ngoor koy, jam tig no fop oo.

- Ndiiki koy, mbetyo a safe ke nuun, no saar qarbeen fetik fo fik nu mbi' a aqatin ale. Nu cutangaa, i mbi' leson no ke jechoogna fo maak waa.

Na ardaba faa, Muse Job, ye ta siminna xa elew axe baa **yut**, leson a **liif** no yiif a eettu xaye. Leson neene koy rew we moyun o mbug. Aysatu, Kiristel fa Umu a mbuga leson neene lool. No goor we Bernaar fa Paskaal itam a mera leson a liif no yiif.

Ye waxtu xarɓaxay a mbadna, Muse Job a nomtooxiid no leson a cang jam. »

Neene koy, ta dalfo liif ke xa elew axe andna na cang jam. Ta ga' ee xa elew axe a ngeenwa a keen ceek. Rew we oo a ngoorgolooxa. Goor we oo yoqee a cinj.

Xaye koy, Muse le, ke ta janginkaa refu : « ne o kiin a xendanteel baa yoon fa jamaano. »

Neene koy ta dalfo, liif ke xa elew axe a ndamna na cang jam. Ta ga' ee xa elew axe a ngeenwa a keen ceek. Rew we a ngoorgoolooxa . Goor we oo yoqee a cinj. A cangin ale o xe jofnooxa : max o kiin oxaa yonna fa jamoono . » leson faaga a moyana xa elew axe. »

Muse Joob a lay xa elew ee: tiimyo!. Den fop da tiim.

Muse Joob; « xar nu ndamu ee kaa xendandaa ngentand ?

Nafi jaab ee : yirmaa we moy'na neew a in doole.

Muse fee a layin ee : jookanjal, rek da nan o fiip ndax xa elew axe **ñootnook**. Muse Joob a lay xa elew axe da **sutoox**. Ta jeg xa elew axaa yerikna. A jeg axaa cufna a ndet a ñaktook no pind den.

A juga itam xa tebandoong xa lakas axaa na nasaa kam ekol ne. Jaajangin we ekol fee yiit owe mbokatoor no duga ndaxar. Na den a juga teen rew tadék.

O we ne'el Madam Njaay, Madam sow fa Madam jalo. Xa Muse xe koy nahuk a ndefu : Muse Joob; Muse Faal, Muse Gomis fa Muse Juuf. Oxe **adooxanna** ekol ne o tew oo. Madam Ba a ne'e, ten koy oxaa bugna calelum oo.

Yaa waxtu xarbaaxay fo waxtu fa leng a fadna baa doon kiis qarbeen tadik, oxe adwanna ekol ne a fiip. Xa elew axe fop a ndet a ngeenoox a ndeapatir no don maax kalaas den. O caajangin oxuu refna a lay xa elewum da ndok o leng-oo-leng.

Muse Jobb a dalfo **paang** lesonj a cang jam. Ta laamit, me xa elew axe nday'ina.

Samba doonin ee yirim oxe mayeerna doole.

Muse Jobb a laamit xar nu mbaagu **faat** teen?

Jaynaba doonin ee : i mbañ o **nqeef** oleng.

Jook a njal jaynaba.

Xar nu mbaagu **faat** teen ?

- Abdu doon ee: i mbañ o toroxat oleng.

Jook a njal Abdu.

Neene, Sala a **faat** teen ee fañ o xeef, too fañ o neewand oleng.

Nuun, cambaar nu ndefu, fop a nandangaa ne nuun, jam xan ta jeg.

Ndiiki koy mbi'yo a aqatin ale.

Na arxemes fee, Muse Jobb a war o rop a cangin anddiloor ke no saax le.

- An gareeru no rew we xaye ?
- Aysatu a yod o bayum a layin ee : rew we fop a ngara.
- Goor we koy an gareeru xaye ?
- Alasaan a layin ee: goor we itam fop a ngara.
- I mbaaga o ndop lesor ngas ne.

Saax luu ga'oonna kam adna fee, a juga o anddiloor. Senegaal fee in a juga xa anddiloor axaa na mbeeñnaa saax le. Xa anddiloor axeene kaa i mbar o niiw a den.

- An waagu layaam teen o andiloor o leng ?
- Paskaal a doonin ee : a juga a laay ale no saax le.
- Jook a njal Paskaal, a laay ale saax le kaa i mbarin o niiw.
- Muse Jobb ee fo xar ?
- Kodu baat teen ee « fak le saax le. »
- Jook a njal Kodu, fak le no saax le itam kaa i mbar o niiwin.

A faafangaa a laay ale fo fak le no saax le, xar i mbugu faat no xa **anddiloor** axe.

Xa elew axe fop a yod xa fay den. Muse Job a ga'ee xa elew axe fop mbugu njaab. Ta deetlu ee goor we itam moy'u yo'noox.

- Ta laamit a Omar : « anddiloor saax oxum ando ? »

- Omar ee: **kañ** ne no saax le.

- Jook a njal Omar, kañ ne no saax le kaa i mbarin o niw.

- Xa anddiloor axene nu ne'na fop kaa mbar o ndef no **nqel** naa wiin we a nqetaa.

Kaa i mbarin o nga'aa no toki ke no soldaar we.

No weene a jega teen waa ndefna kam saate fee. Waaga sandarma ndefu. Soldaar we naa yetwaa a ndeer 'in fo caate lakas ke.

- An bugu ref alkaati mbaat o soldaar ?

Xa elew axe fop a yod xa fay den, goor we fo rew we. Muse Job ee a supit, a jega no rew we.

No eetand kaa, rew we calel a cangin fo dogtoor a moy'u o yo'nooxaa. Jamaano fee ndiiki kaa suptoox. Rew we moofatee no pind ke. Ndiiki koy fat i nomtooxiid na cang jam. Widaa jam, a foga no ke naa gayaa ke fop a mbogna. Widaa jam itam, a foga no fañ o duq tig no kiin. Fañ o rodgand iit, a bisiida fa ngen fa mosu. Moytoox yaq ke na bisiidaa jam. Fañ o guud tig no kiin itam kaa bisiidaa jam. Adna fee jegangaa jam soom o kiin-oo-kiin xan a coodel **haq fo wargalum**. Too keene kaa ataa o ñoow o felu fo a baadnax apaax. Kaa taxaa itam mboɓ ne njangnel, a yetooxel. Xa tebandoong axeene a mbaag o cood maak we cer den too a niw xa anddiloor axe no saax le. Ndaa waafaa jam it refee ee o tiimaa no ke refeerna ndigil. Mene i ndefna i mbugangaa njeg jam fat i mbi'aa jam, ngenya'raa jam. Yaam fop no jam a xecu.

Laamit ke

- 1 Limi xa elew xa faq goor fo xa elew xa faq rew no kalaas ne Muse Joob ?
- 2 Xar Muse Joob a moyu jangin no ñaal kene ?
- 3 Xar xeef o kiin a waagu o bisiid na adna fee ?
- 4 Xar taxu a cangin jam a jeg solo ?

A tet ale Ñoxor Fuuta

A tet ale Ñoxor Fuuta

Ñaal naaga Ñoxor a biib cuy a inoox ndik a oreer ale naa retkaa a waasin. A ñaac' ale, a waajaan ye o ßiy faap-o-tewum, Soogi a retina no ndoofeen na saate faa Seeme.

Demba o « farasnaabe » oo, a jalnaa mbind a cooxin calel kaa. Demba a fi'a xa kiid xarɓaxay, maa refna faraa na Mant-laasoli a soogkaa a gatiid Senegaal. Ne ta yoobna o laytel: jom naa bisang o ñaay'ik, ndaa fula naa gatinkang. O ßiy onqaa Seeme naa waajaa o jang o tew. O ßiy faap- o-tewum, Maryem, a buge o ci'. Too a bugaan o dalin no mbind mosu. Kaaga soom waagu o butin kamum na coono faa ta gomoogna faraa ngir a fokat halal fee ta atiidna.

Ke calel ke a neeweerna ten taxu Soogi a xoy a Ñoxor ndax ta damtin teen.

Ñoxor o siin-gandum oxe, a jega o daay o maak no ke ta warna o ret Fuuta maa no maasirum dukluur waa. Mosee sutoox Ñaaxar faa ta genna. Na tele soom a mosu ga' Fuuta fo ne wiin waa a ngenitna. A waaja a fat ale apaax, weecce dara no tikoarik ke ta soxla'kaa. A asooxa fogum fo gendand we, fop a nqedanin a fat jam.

Ardo, o sofoor ole na biis ale naa yufaa Fatik-Fuuta kaa layaa a seereer a qoolu.

A laya ee : ke ta miñna siin taxu ta nan ðelem le no faðum we. Kam a biis ale; Ñoxor oxee moof a cinj Ardo na palaas ake mbamir ne. O xe ðeetaa fo o ðaay o maak, xa qol axe ta joonaa fo taxar saqtu ke , mbi'na nen kaa na ñaay'aa. Kuu da moy'na o ndetaa, njooxe ne a sup-tooxaa. Ñoxor a xortoox ee : muu da sagtaa na ðemb roog a canuun, taxar ke a mbaajooxaa.

O ñat ole naa xooyeel deseer fee saxara fodna a Naareem ten naa rokiidaa Senegaal, too Fuuta a rokiiidaa. Ñoxor a yo'in xoox, soo a lay no yiifum : « pexey a fada waafel no keeke. » Naaga Ardo a wiçaqiloox, a ðeg a yiif akaa Ñoxor a layin ee : « o maasires, mam o jofaa na Fuuta ? » Ñoxor a niid o doon. Ardo dakoox a layin ee : « o kiin o koor xeça koo ram ? Wo xe nanaxam de ? »

Ñoxor a nanaan apaax ndaa kaa ta wetandoox kaa ta jangin'eena ekol. Oleng waree o layaa fo o sofoor olaa naa yufnaa. Ardo, ee : « yaag koy a faaxa, kaa'um bugoong o lal ee saac' pelu fo fosis a njega na Fuuta. »

Ñoxor a layin ee : « kaa o bugaam o jab saalit. Saac' fo fosis a Sinig a ngupu. »

Ardo o xaa dama delemum. Ñoxor a nuunufaanooxaan baa xij, ta xox. Da cuf o ndik ta lay a Ñoxor, i mbadangaa Fuuta xan o andee dukluur we ndefu maad no seereer we. « Too kaaga, no daan waa boo ndiik oo. Ñoxor a doonin ee : « o maad oxe no fulaane we a fadangaa Fuuta, fadum waa fop kaa mbarin o teeroox. « Ke moyna faax ,fo ke moyna fel kam Fuuta o ten waareem o coox. » Wondoox no njong mbaax, fad we mi a cooxaxam um ñaamaa ! kaaga soom na jegkaa.Ardo ee : « daan' in waa mbi'un, a njikoox'angaa seereer we da ndam'ina fop,refkoogiro meen xijlaxam. »

Ñoxor ee : « yufni too waas falay fee.O fi'aangiran, um jab o oto le cooxin o lakas. Kuu pulaane a saqna o seereer jegun.Too fat o and ee paaskiim. »

Ardo yeel a layin ee : « i mbadangaa Fuuta kaam jikooxkang.Kum o seereer a andu na ñaamel pelu? Yoq' in ke o ñaamkaa yaa fadoona.»

Ndeer o yeng a mbadu na saate faa Seeme. A biis ale kaa ta paan' u na fat ale. Ñoxor a damit a Ardo apaax na qemband ale no oto le ndax a anda o ndik no mekanisee saa sogkaa o ref o masonj. Naaga maasir dik we a moy' o merir. Ardo a lamit a Ñoxor : « mam o retaa na Xawre ? Mi Seeme genum. Ñoxor a doonin ee : « Xawre um jofaa; Soogi kaa layaam ee um fadiidangaa um xooyin telefonj ta xotiidaam. Ndaa waxtu fee da mbadna kaa tax boo Ñoxor waagee o xooy a Soogi. Ardo dalfo layin ee : « o koores, i ndet o fe' no mbindes boo o feet, o soogkaa o suur Xawre. Saate faa a mboondooxa too a fat ale kaa niɓ. Ñoxor a dooni ee : « o poges baa um xijlong. Waagiroy o xay' um jeem o ret. » Ardo ee : « muk, Ñoxor, mbindes mbindof oo, in fop xa ßiy saax le i ndefu. »
Mi kaa um damong nen o pog yaayes.

Ñoxor a muja o jab ke Ardo a xeduuna. Ardo a daay lool ,a yoon fo ten no mbindum.Yaa da mbadiidna, o tew o yaxgu, a njool too a laac o xoc, o ten xetooxiidu den. Salimata a ne'e o ten refu o tew oxe na Ardo.Ta simin a dalfo ci' a Ñoxor foofi ta yer no pot o qoolu. Ñoxor a yer baa xey', a doon teen : « njok a njal o cigeenes. »

Sali a muuy'oox,soo a doonin ee : « kaa um genarang ndaa andaa moos ee no mbind no padof garo. » Da baatin, ta atiid o roon saac' fo a saxal fosis. Na ndak-fo-ndukax Ñoxor a fi' ne no xaa sofoqeena. Ardo layin ee : « gamu, o ndang rek,saac' ke mbagkee. » Andaam ee : « xeexe, ndaa koy baa jaaxid' yaam baa mbagna o baatanel.» «Andaam ee xan o lay ee saac' ke taxu boo um safaqel. Ndaa, Roog moy'u, a fela a maya. » Sali layin ee : « ju'ooxi boo giñ.Toon mban nuu bugoona o lay o yipanel fosis. Fosis fa nqas a refu yaam ndiiki a bire no kirand ne. »

Yaa da nju'ooxna baa cut, Ardo a bisiid o xaal o maak. A laxadin, soo a degin a las a tadak. A leng ale ta cooxin a Ñoxor, o lakas ole a Salimata, o dadkandeer ole ta doonin no palaat .Ñoxor a ref teen baa baatin a lay ee : « fad we mi weeke, kaa nu mbugaam o mbar ndaa jabkinum.O fud ole mi o xe mayabaa naang fut.Waagatiim o doon teen lakas. » Kames a buta na nuun, mexe xedanaa nuun a muc fa xiiwal kam mbind nuun ne boo kili.Yaasaam ßasil ne a njeg o ndam na cang ale fo wod, too Roog a fi'a den maak waa njegna o njiriiñ.

Me ta refna, kaam daanarel lool. Um waagangaa fad kam boo letnoox xan a faax. Ardo a layin ee : « cungi um xawanong a lewal o fooru. » A faaxa waay, um yerangaan sagkiim a ngid.« Kaa yaqankaxam o faan. » Jook a njal.

Naaga a fi'u, a gidim njaatige' um fo o tewum a suur a ret na ndok alaa.

No feet olaa, Ñoxor a inoox, a bogoox a asoox ngir a ret. Maaga, Ardo a layin ee : « o koores, waagkiro o ret too ñaktooxiro. O fi'angaan xan um fuuxanong. Cungi boo o tew oxe a xemband a ñakit ale. Yaa Ardo tiimaa Salimata a fadiid fo tikorik ke na ñakit ale. Ta simnir fa Ñoxor, a dalfo xotik puuru fik tapa-lapa a bisiid fo o moon suum. Ñoxor ee : « mexey xijlaa nuun. Roog moyu dooninum a nuun. Um fadangaa Xawre xan ñaktoox. » Salimata a layin ee : « muk, o pog' in, moofi ñaktoox boo y'ut. O fi'angee kaaga xan fuxaanong. Too o maadof a fuuxanangaa a waaga o jikoox o padum. » Naaga mbi'u a ceelandoor. Ardo a doon taaga ee : « kum moyu fel keeke? Maasir dara raxiran yaam kaa ta ñoowd'andaa ndeer wiin, soo a ataa jam kam saax. Maasir kaa miñ ndeer seereer fo fulaane. Kuu miñna rek ndigil a refu. Ñoxor ee kames a buta no ke jaboona um fe' no mbindof. Lalaxamo ee fog yaay i ndefu. O fadangaa Xawre, fat o ret mbind tokores Beydi Sow, ndax o andir fo wiin mbind naa. Xan um xooyin boo layin o ten. »

Ye Ñoxor a ñaktooxna boo a yut, ta asoox a Ardo fo o tewum, no ne ngenar ne a felitna. Ardo yoonin a fokatin fo taawum fa ngoor ta bisin na sareet boo Xawre. Yaa ta fadna, ta soɓ a Soogi a cungan no nqel naa. Mbind Dembayiin fo nqel naa den mbaamru. Ye da ndokna kam mbind naa o we soɓ a Demba fo o ndebum Ajiibu a moof duga niim naa a ndeen ataaya.

Soogi dalfo laltir a den da simnir, a njoktoor, a njamoor. Ajiibu ee : « aa ! i njegiida o pad' o lakas kam mbind ne. Taax ne Demba xan a ñof o yut too i ndabidkee tus. » Ñoxor a doon ee : « kaa nandit ee jabaam yaam kaa ga'uuma Seeme a taxa boo waagatiim o lay a nuun tig. » O sofoor ole na ooreer nuun ale o ten dalnaxam faak. « Ga'afuliro tig; ga' aa suk fambe laana humeena , wo a cungoogu . Demba a laya ee, ten o genaritkeel. Demba safkinin ee : « ndigil! o kenar kaa genareel. Kaa nu mbaas pind nuun kaa soo ngariid me no yaal nuun we. Yaaga koy waagee o ñak i lal a nuun ee tig'in nu ndefu.

Too fat nu ndam apaax ee no mbind nuun nu ngaru. »

Yaa da ñootnooxna boo a mbutoox baa c'ut, gend we Ajiibu a ngar no mbind naa. O leng na den Jibi Taal, a foga no we naa ndamtaa Soogi no calel ke. Yaa ta simnirna fa Ñoxor baa c'ut, a layin ee : « mbind' in oxey, miir roku a ndeerum fo mbind Demba. Ñoxor o bugangaa o gar ref mbind'in. A ndok alaa oxaa maaga a wegel, oleng ref ee taaga. Mi fa ya'es fo o tew no maages soom ndefu mbind naa. Xa tebes owaa o Ndar na iniwersite faa. O maages o xe o tewum a refna no mbind ne oxaa Gabonj.

« Ñoxor ee gees a deet a Soogi. Oxeene a ñarnoox soo a lay ee : « kaaga de a wara o waag o ref yaam maas nu ndefu too nu mbara mbaag o yoon. » Demba a deb taaga o ñuxur ee : « pind fik kene leng a ndefu. « A felangaang o ret Taaleen. Yaam Jibi o ndeb ya'es a refu, too o maag den oxe refna Gabonj xaariites o ñis o leng oo? » Ñoxor ee : « yaaga i mbi' neene. Jibi jook a njal no ke fi'oona. » ndaa koy kaa o bugkaa o neexlaxam yaam mi refu o maadof. « Jibi jal a doonin ee : « jabaam. Andaam ee mbind' in xan a yungatoox. »

Faatumata, o tew Yoro oo. Ye da simnirna boo a ćut, Jibi a lal a Ñoxor a ndokum. Yaa Ñoxor a rokna kam a ndok alaa kaa ta jomi. Yaam kaa soƒ Jibi a waajanin yaaga. Dara ñakee na ndok alaa. Ponax ke Ñoxor a soxla'kaa fop owaa kam faa. O tele deb oxaa maaga, fo o wantilaateer Keene fop o soleer ole naa keƒandan. Mexe soƒatook njong ne tarap qas, fo a sarbet fo muswaar a qas pul. A ndoonanaxam o palaat xa kaas, o pot kafe, fo ataaya fo o boyet sukur.

Ñoxor a xoy a Jibi a layin ee : « kene kaa o waajanin a miña. Kene kaa hup! bugiim o xijil a nuun. »

Jibi layin ee : « Keeke fop ya'es oo, ye layanuuma ne tige garitna kaa layaam ee : « ndeer o seereer fo o pulaane, tedaanga soom waru jeg maaga. Kuu waagoona na Ñoxor fat o fi'in too o mosand a ndeerof fo ten. Nuun mbogu o taan. Seereer we Fuuta a inooru. Maaga masir ne a ndeer' in a hatu.

Ñoxor a lay no yiifum ee : « keene oleng waree o jeem kaa watnuuna ndeer o pulaane fo seereer. »

Laamit ke

- 1 Mam Ñoxor a retaa fo xar a waafkaa maaga ?
- 2 Kum refu maasir ?
- 3 Ndax Ñoxor Seeme a jofaa ?
- 4 Ndax Ñoxor fa Soogi naa mbogkaa mbind ?
- 5 Xar taxu ke refna ndeer o pulaane fo seereer a war o jof a paam ?

Ce livret gradué a été conçu et imprimé grâce à l'appui généreux du peuple américain à travers l'Agence des Etats-Unis pour le Développement International (USAID).

USAID
DU PEUPLE AMERICAIN